

การศึกษาเรียนรู้ชุมชนบางน้ำผึ้ง : ชุมชนพอเพียงชายขอบเมืองหลวง

เมื่อที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ คณะเจ้าหน้าที่สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ลงพื้นที่ชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นต้นแบบชุมชนพอเพียง ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สํารวจแหล่งเรียนรู้ของชุมชนสำหรับนำไปใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม “ค่ายพลังเด็กและเยาวชนกับการขับเคลื่อนประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมี นายสมศักดิ์ สำลีรัตน์ และผู้นำกลุ่มต่างๆ ของชุมชน ให้การต้อนรับและให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชน

สภาพภูมิสังคม ชุมชนบางน้ำผึ้งมีพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา มีลำคลองมากมายไหลผ่าน ทำให้พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีทัศนียภาพที่สวยงาม ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยทำสวนผลไม้ นานาชนิด รวมถึงพืชผักปลอดสารพิษต่างๆ อาทิ มะม่วง มะพร้าว หอม มะละกอ ถั่วฝักยาว พริกขี้หนู มะเขือพวง ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีกรประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ รับราชการ (ตำรวจ ทหาร ครู) ทำงานบริษัทและธุรกิจส่วนตัว ปัจจุบันในวันเสาร์-อาทิตย์ ชาวบ้านจะนำผลิตผลทางเกษตรและภูมิปัญญาในการทำอาหารคาว-หวาน มาผลิตเป็นสินค้าขายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเป็นรายได้เสริมของครัวเรือนและชุมชน

การพัฒนาชุมชนพอเพียงต้นแบบ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การดำเนินวิถีชีวิตแบบพอเพียง ชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหาของชุมชน เริ่มจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ ขยะและน้ำเน่าเสีย และต่อมาได้พัฒนาไปยังกิจกรรมอื่นๆ ครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินวิถีชีวิต ปัจจุบันชุมชนบางน้ำผึ้งได้พัฒนาและยกระดับเป็น “ศูนย์เรียนรู้ตำบลวิถีพอเพียง” มีฐานการเรียนรู้ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จนเป็นวิถี ประกอบด้วย ๑) **กลุ่มผลิตของใช้ในครัวเรือน** ซึ่งเกิดจากการอบรมการทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ชาวบ้านบางน้ำผึ้งได้มองเห็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น จึงเกิดแนวคิดในการทำผลิตภัณฑ์ไว้ใช้ในครัวเรือน ๒) **กลุ่มผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ** เกิดจากความต้องการลด ละ เลิก การใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยหันมาใช้วัตถุดิบในชุมชนและขยายผลไปสู่ชุมชนทั้งการจัดจำหน่ายและถ่ายทอดความรู้ ๓) **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์** เกิดจากการต้องการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและเปิดโอกาสให้คนภายนอกได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตแบบพอเพียง ๔) **ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง** พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตและวิถีชุมชน ๕) **เกษตรผสมผสาน** เกิดจากความต้องการลดรายจ่าย สร้างรายได้ และการพึ่งพาตนเองของป่าประไพ จึงปลูกทุกอย่างที่กินได้และกินทุกอย่างที่ปลูก ๖) **สวนป่าชุมชน** เกิดจากแนวคิดที่ต้องการพัฒนาพื้นที่รกร้างให้เป็นสถานที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว ควบคู่กับการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่สมาชิกของชุมชน

จากการศึกษาเรียนรู้ พบว่า ชุมชนบางน้ำผึ้งเป็นชุมชนที่มีการนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกมิติของการพัฒนาตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจัง ทั้งภาคประชาชน ชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงสถาบันหลักทางสังคม อาทิ บ้าน วัด โรงเรียน เป็นวิธีการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในอนาคต ซึ่งเหมาะแก่การเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้สนใจทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน

